

Fastighetsrättsliga konsekvenser av dammutrivningar

Utrivning av dammar ger fastighetsrättsliga konsekvenser, men vad kan de bestå i och hur ska de hanteras för att inte skjuta problemen på framtiden?

Det pågår ett paradigmskifte inom synen på dammar och småskalig vattenkraft. Från att ha kännetecknats av en relativt tillåtande lagstiftning samt ett synsätt där fördämningar och liknande vattenbyggnation ansetts som gynnande för samhället, ett slags välståndsmarkör, har pendeln nu börjat svänga. Efter bland annat Sveriges inträde i EU, införandet av Miljöbalken samt en allt mer allvarlig hotbild mot klimatet och den biologiska mångfalden har dammar allt mer kommit att ses som någonting som påverkar naturen negativt. 2019 infördes nya regler om miljöprövning av vattenverksamheter så att dessa ska få moderna miljövillkor. Detta ska bidra till att de svenska miljömålen uppnås, samt att kravet i EU:s ramdirektiv för vatten avseende god ekologisk status för vattendrag uppfylls. Lagändringen tar primärt sikte mot anläggningar kopplade till vattenkraften, men det är mycket troligt att uppmärksamhet riktas även mot andra dammar än sådana avsedda för vattenkraftsändamål. Exakt hur dessa dammar kommer beröras är ännu oklart.

Till följd av detta är det sannolikt att det kommer genomföras många dammutrivningar i Sverige, där landets omkring 10 000 dammar kan komma att reduceras kraftigt de kommande

åren. I den miljöprövning som dammarna genomgår innan en eventuell rivning kan ske berörs inte de rent fastighetsrättsliga konsekvenserna av dammutrivningen. Exempel på en fastighetsrelaterad följd som kan uppstå då dammar tas bort är konsekvenser för vägar i dammens närhet. Även själva dammkonstruktionen kan utgöra en del av vägen. Dessa vägar kan ha olika typer av rättigheter kopplade till sig så som servitut eller gemensamhetsanläggningar. Ledningsrätter kan vara lokaliserade i dammens närhet och därigenom beröras om vattnet försvinner. Kommunala planer, servitutsområden eller andra rättighetsupplåtelser kan beröras av en dammutrivning, liksom fastighetsgränser och strandskydd. Dessa konsekvenser kan vara svåra att överblicka och få uppfattning om, men behöver likväl ingå i processen för att inte riskera att frågorna skjuts på framtiden.

Examensarbetet *Fastighetsrättsliga konsekvenser av dammutrivningar* syftar till att undersöka och beskriva vad de fastighetsrättsliga konsekvenserna kan bli av dammutrivningar samt att undersöka den rättsliga regleringen av dammar. Genom litteratur- och fallstudier har studien visat att de fastighetsrättsliga konsekvenserna av dammutrivningar är mångbottnade och svåra att överblicka såväl som att förutspå. Följderna kan vara uppenbara eller mer av mer diffus karaktär. I examensarbetet konstateras att det är av stor vikt att de fastighetsrättsliga konsekvenserna noggrant utreds och analyseras under

miljöprövningen för att minimera risken för
oönskade följder.

Lund, maj 2020

Erik Jansson

